

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

Методичні рекомендації із самостійної роботи навчальної дисципліни

ЖИВОПИС

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Автори:
доц. Сандюк В.С.
ст.викл. Сандюк Л.П.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№ 1 від 29.08 2024 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

У навчальному плані підготовки фахівців спеціальності 023«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» передбачено вивчення дисципліни «Живопис». Цей навчальний курс покликаний формувати професійні знання майбутніх викладачів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), закладів професійно-технічної освіти та загальноосвітніх шкіл.

Мета вивчення дисципліни є оволодіння студентами основ теорії та практики з живопису, як базової дисципліни підготовки митців-художників, а також навчити застосовувати в професійній художній практиці теоретичний набуток попередніх поколінь, що базується на об'єктивних закономірностях просторового бачення та суб'єктивізмi сприйняття. Навчити студентів розуміти, аналізувати та використовувати колір в різних контекстах, включаючи дизайн, мистецтво та виробництво. Живопис є базовою навчальною дисципліною в системі художньої освіти. В основу академічного живопису покладено принцип єдності в навчанні азам живописної грамоти та формувань вмінь і навичок реалістичного зображення. Живопис – вид образотворчого мистецтва, твори якого створюються за допомогою фарб, що наносяться на будь-яку тверду поверхню основи чи на поверхню полотна. Живопис використовує тон, колір, світлотінь і фактуру, оперує композицією. Він є важливим засобом художнього відображення та тлумачення дійсності. Курс навчання живопису полягає в розвитку здатності зображувати на полотні видимі предмети в природі і базується на всебічному вивченні природи. Навчання організоване за принципом від простого до складного таким чином, що здійснюється систематичне накопичення професійних знань і навичок, які включають і технічні прийоми освоєння живописної грамоти.

Завданням навчальної дисципліни «Живопис» є вивчення теоретичних та практичних властивостей феномену кольору, повітряної перспективи та пропорцій. Метою вивчення дисципліни є оволодіння студентами основ теорії та практики академічного живопису, як базової дисципліни підготовки митців-

художників, - відображення видимої(об'єктивної) реальності. - досягнення живописної грамоти.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни:

- вільне володіння живописними навиками. - освоєння прийомів творчого пошуку в розв'язанні практичних завдань.

- освоєння різних технік виконання, технологій живописних матеріалів.

- розвиток образотворчого мислення, що є необхідним для творчої діяльності в усіх видах образотворчого мистецтва.

Програма навчальної дисципліни складається з 12 тем, які охоплюють лекційні й практичні заняття, а також самостійну роботу студентів. Весь курс поділено на чотири змістові модулі: Змістовий модуль 1. Техніка акварельного живопису. ; Змістовий модуль 2. Техніка акварельного живопису. Змістовий модуль 3. Техніка живопису криючими матеріалами (акрил). Змістовий модуль 4. Техніка живопису криючими матеріалами (олія).

2. Пояснювальна записка

Важливе значення у вивченні навчальної дисципліни «Живопис» займає самостійна робота. Ця важлива складова освітнього процесу у закладі вищої освіти сприяє формуванню в студентів самостійності, ініціативності, засвоєнню практичного матеріалу тощо. Самостійна робота передбачає виконання студентами завдань до тем згідно силабуса. Це завдання пов'язані виконанням практичних завдань, вивчення теорії тощо.

Самостійна робота студентів забезпечується відповідними інформаційно-методичними засобами: навчально-методичними посібниками, підручниками, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи, матеріалами дистанційного навчання. Забезпеченню належного рівня організації самостійної роботи студентів сприяє використання відповідної наукової і періодичної літератури.

Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом з навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона може проходити в бібліотеці, навчальних кабінетах, аудиторіях, в домашніх умовах тощо.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Живопис», визначається навчальним планом і становить 210 годин.

3. Структура самостійної роботи

<p align="center">Назва теми</p> <p align="center">1 курс I семестр Змістовий модуль 1.</p> <p align="center">Змістовий модуль 1. Основи акварельного живопису.</p> <p align="center">Залік</p>	<p align="center">Кількість годин</p>
<p>Тема 2. Натюрморт на тональні ахроматичні відношення. Формат А-2, папір, акварель.</p>	<p align="center">26</p>
<p>Тема 3. Натюрморт з предметів побуту на хроматичні відношення. Формат А-2, папір, олівець, акварель.</p>	<p align="center">28</p>
<p>II семестр Змістовий модуль 2.</p> <p>Техніка акварельного живопису. Екзамен</p>	
<p>Тема 5. Натюрморт з предметів побуту на вивчення контрасту кольору. Формат А-2, папір, олівець, акварель.</p>	<p align="center">26</p>
<p>Тема 6. Натюрморт з народного побуту (Гуцульщини, Покуття, Опілля) на вивчення матеріальності предметів. Формат А-2, папір, олівець, гуаш.</p>	<p align="center">26</p>
<p>2 курс. III семестр Змістовий модуль 3.</p> <p>Техніка живопису криючими матеріалами (акрил).</p> <p>Екзамен.</p>	
<p>Тема 8. Натюрморт з народного побуту (Гуцульщини, Покуття, Бойківщини) на виявлення основних світлотіньових і кольорових співвідношень. Формат 60 x50, оргаліт, олівець, акрил.</p>	<p align="center">26</p>

Тема 9. Натюрморт з предметів побуту на нюансному поєднанні кольорів і відтінків. Формат 60x50, оргаліт, акрил.	26
IV семестр Змістовий модуль 4. Техніка живопису криючими матеріалами (олія). Залік	
Тема 11. Натюрморт з гіпсовою розеткою на передачу матеріальності предметів. Формат 50x60, олія.	26
Тема 12. Натюрморт з гіпсовою головою. Формат 80x60, олія.	26
Разом:	210

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 2. Натюрморт на тональні ахроматичні відношення.

1. Виконати вправи на різні заливки. Формат А-3, папір, акварель.
2. Виконати гризальні етюди гіпсових предметів різної форми. Формат А-2, папір, акварель.

Тема 3. Натюрморт з предметів побуту на хроматичні відношення.

1. Виконати етюд драпіровки і фруктів . Формат А-3, папір, акварель
2. Зробити етюди предметів побуту . Формат А-3, папір, акварель

Тема 5. Натюрморт з предметів побуту на вивчення контрасту кольору.

Виконати етюди овочів та фруктів. Формат А-3, папір, акварель

Тема 6. Натюрморт з народного побуту (Гуцульщини, Покуття, Опілля) на вивчення матеріальності предметів

Виконати декоративне вирішення натюрморту

Формат А-2, папір, акварель , гуаш.

Тема 8. Натюрморт з народного побуту (Гуцульщини, Покуття, Бойківщини) на виявлення основних світлотіньових і кольорових співвідношень.

Виконати етюди предметів побуту та фруктів. Формат А-2, А-3, оргаліт, акрил, олія.

Тема 9. Натюрморт з предметів побуту на нюансному поєднанні кольорів і відтінків.

Виконати стилізований декоративний натюрморт. Формат 60x50, оргаліт, акрил.

Тема 11. Натюрморт з гіпсовою розеткою на передачу матеріальності предметів.

Виконати етюд в техніці гризаль розетки. Формат 50х60, олія.

Тема 12. Натюрморт з гіпсовою головою.

Виконати стилізовану композицію. Формат 80х60, олія, акрил.

5. Питання для самоконтролю.

Основи живопису

1. Що таке живопис, і яка його роль у мистецтві?
2. Які основні матеріали використовуються у живописі? (наприклад, фарби, пензлі, полотна)
3. Які є основні техніки живопису (акварель, олія, акрил)?
4. Що таке палітра, і як правильно її підготувати до роботи?
5. Як правильно підготувати основу (полотно, папір, дошку) для живопису?

Теорія кольору у живописі

6. Що таке теплі та холодні кольори? Наведіть приклади.
7. Як змішувати кольори для створення відтінків і тонів?
8. Що таке колірна гармонія, і як її досягти у роботі?
9. Як використовуються контрасти у живописі (світло-тінь, колірні контрасти)?
10. Що таке локальний колір, і як його застосовують у живописі?

Світло і тінь у живописі

11. Як правильно передати джерело світла у живописній роботі?
12. Що таке рефлекси, і як вони впливають на передачу об'єму?
13. Як за допомогою кольору та тону створити відчуття глибини у пейзажі?
14. Що таке «гризайль», і як він використовується для побудови форми?
15. Як впливає насиченість кольору на створення світлотіньового моделювання?

Композиція у живописі

16. Що таке композиція, і чому вона важлива у живописі?
17. Як використовувати правило третин для побудови композиції?
18. Як правильно розташувати основні елементи на площині картини?
19. Що таке повітряна перспектива, і як вона застосовується у живописі?
20. Як кольори впливають на емоційне сприйняття композиції?

Ці питання допоможуть студентам краще зрозуміти теоретичні та практичні аспекти живопису, а також закріпити знання для подальшого їх застосування у творчій роботі.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних опитувань, письмових експрес-опитувань та оцінювання самостійно виконаних письмових творчо-практичних завдань.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу кожного семестра – 20.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти визначені у Порядку організації та проведенні оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника:

[https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-
uspishnosti.pdf](https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf)

7. Рекомендована література

1. Варення Микола Васильович. Живопис. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2019. 128 с.
2. Вібер Ж. Живопис та його засоби. М.:Видавництво В.Шевчук, 2004. 232 с.
3. Гуменний Ю. Живопис. Альбом. Миколаїв : Шамрай, 2007. 106 с.
4. Гілязова Н.М. Рисунок. Живопис. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Івано-Франковськ: Симфонія форте, 2020. 112 с.
5. Гопцій О. Б., Матвєєва П. М. Рисунок, живопис, скульптура: навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с.
6. Денисенко С. М. Основи композиції і проєктної графіки: навчальний посібник. К: НАУ, 2021. 52 с.
7. Жердзицький В. Живопис. Техніка і технологія. - Харків: Колорит, 2006. 327
8. Кириченко М.А. Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. - К., «Вища школа», 2002. 190с.
9. Овсійчук В. Українське малярство Х-ХVIII ст. Проблеми кольору. Львів :[б. в.], 1996. 479 с.
10. Опанас Заливаха. Альбом. Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2016. 120 с.
11. Печенюк Таміла. Кольорознавство. – К.: ГраніТ, 2009. 190 с.
12. Прокопович Т. А., Панфілова О. Г. Живопис. Методичні рекомендації з освітнього компоненту. Луцьк, 2022.15 с.
13. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації . Київ : Мистецтво, 2009. 304
14. Туманов І.М. Рисунок, живопис, скульптура (текст) : теоретико – методологічні основи комплексного навчання : навч. посіб. Львів : Аверс, 2010 . 496 с.
15. Фіголь О., Мисюга Б. Михайло Фіголь. Альбом. Львів: Кварт, 2018. 312 с.

Допоміжна

1. Giovanni Tommasi Ferroni. Canto Dopo Canto. SanBenedetto del Tronto. OPERA, 2021. 176 p. 14. Giovanni Civardi. Il Nudo Maschille Strutture e Metodi di Rappresentazione. Milano/Il Castello/Collane Tecniche, 1991. 224 p.
2. Ivan Lendl. Alfons Mucha.Bratislava: Slovart, 2018. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
www.dnpb.gov.ua/
3. Бібліотека українських підручників <http://pidruchniki.ws/>